

Vol III Issue VII Jan 2014

Impact Factor : 1. 9508(UIF)

ISSN No :2231-5063

International Multidisciplinary Research Journal

Golden Research Thoughts

Chief Editor
Dr.Tukaram Narayan Shinde

Publisher
Mrs.Laxmi Ashok Yakkaldevi

Associate Editor
Dr.Rajani Dalvi

Honorary
Mr.Ashok Yakkaldevi

IMPACT FACTOR : 1. 9508(UIF)

Welcome to GRT

RNI MAHMUL/2011/38595

ISSN No.2231-5063

Golden Research Thoughts Journal is a multidisciplinary research journal, published monthly in English, Hindi & Marathi Language. All research papers submitted to the journal will be double - blind peer reviewed referred by members of the editorial board. Readers will include investigator in universities, research institutes government and industry with research interest in the general subjects.

International Advisory Board

Flávio de São Pedro Filho Federal University of Rondonia, Brazil	Mohammad Hailat Dept. of Mathematical Sciences, University of South Carolina Aiken	Hasan Baktir English Language and Literature Department, Kayseri
Kamani Perera Regional Center For Strategic Studies, Sri Lanka	Abdullah Sabbagh Engineering Studies, Sydney	Ghayoor Abbas Chotana Dept of Chemistry, Lahore University of Management Sciences[PK]
Janaki Sinnasamy Librarian, University of Malaya	Catalina Neculai University of Coventry, UK	Anna Maria Constantinovici AL. I. Cuza University, Romania
Romona Mihaila Spiru Haret University, Romania	Ecaterina Patrascu Spiru Haret University, Bucharest	Horia Patrascu Spiru Haret University, Bucharest,Romania
Delia Serbescu Spiru Haret University, Bucharest, Romania	Loredana Bosca Spiru Haret University, Romania	Ilie Pinteau, Spiru Haret University, Romania
Anurag Misra DBS College, Kanpur	Fabricio Moraes de Almeida Federal University of Rondonia, Brazil	Xiaohua Yang PhD, USA
Titus PopPhD, Partium Christian University, Oradea,Romania	George - Calin SERITAN Faculty of Philosophy and Socio-Political Sciences AL. I. Cuza University, Iasi	.....More

Editorial Board

Pratap Vyamktrao Naikwade ASP College Devrukh,Ratnagiri,MS India	Iresh Swami Ex - VC. Solapur University, Solapur	Rajendra Shendge Director, B.C.U.D. Solapur University, Solapur
R. R. Patil Head Geology Department Solapur University,Solapur	N.S. Dhaygude Ex. Prin. Dayanand College, Solapur	R. R. Yaliker Director Managment Institute, Solapur
Rama Bhosale Prin. and Jt. Director Higher Education, Panvel	Narendra Kadu Jt. Director Higher Education, Pune	Umesh Rajderkar Head Humanities & Social Science YCMOU,Nashik
Salve R. N. Department of Sociology, Shivaji University,Kolhapur	K. M. Bhandarkar Praful Patel College of Education, Gondia	S. R. Pandya Head Education Dept. Mumbai University, Mumbai
Govind P. Shinde Bharati Vidyapeeth School of Distance Education Center, Navi Mumbai	Sonal Singh Vikram University, Ujjain	Alka Darshan Shrivastava Shaskiya Snatkottar Mahavidyalaya, Dhar
Chakane Sanjay Dnyaneshwar Arts, Science & Commerce College, Indapur, Pune	G. P. Patankar S. D. M. Degree College, Honavar, Karnataka	Rahul Shriram Sudke Devi Ahilya Vishwavidyalaya, Indore
Awadhesh Kumar Shirotriya Secretary,Play India Play,Meerut(U.P.)	Maj. S. Bakhtiar Choudhary Director,Hyderabad AP India.	S.KANNAN Annamalai University,TN
	S.Parvathi Devi Ph.D.-University of Allahabad	Satish Kumar Kalhotra Maulana Azad National Urdu University
	Sonal Singh, Vikram University, Ujjain	

**Address:-Ashok Yakkaldevi 258/34, Raviwar Peth, Solapur - 413 005 Maharashtra, India
Cell : 9595 359 435, Ph No: 02172372010 Email: ayisrj@yahoo.in Website: www.aygrt.isrj.net**

GRT

**इयत्ता 8 वी च्या इतिहास विषयाच्या सविनय कायदेभंग या घटकांवर
आधारित संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रम निर्माती व त्याच्या
परिणामकारकतेचा अभ्यास**

भिसे काळुराम नथू

सहायक प्राध्यापक एम. एड.विभाग टिळक शिक्षक महाविद्यालय,पुणे

**सारांश :- संशोधनाची गरज व संशोधनाचे महत्त्व—
संशोधनाची गरज**

संशोधकाने अभ्यास केल्यानंतर असे आढळून आले की इतिहास या विषयात विद्यार्थ्यांचे कमी गुण मिळण्याचे प्रमाण वाढत आहे. कारण पारंपारिक पद्धतीने अभ्यास केल्यास विद्यार्थ्यांचे आकलन कमी होते. म्हणून अध्ययन अध्यापनात संगणक हे प्रभावी माध्यम आहे. इतिहास विषयातील घटना व घटकांचा संबंध पुढील प्रत्येक इयत्तेत येत असतो व त्याची व्याप्ती वाढत जाते. माध्यमिक स्तरावरच या उच्च स्तरीय वाटणाऱ्या संकल्पनांचा परिचय चांगल्या प्रकारे समजला तर त्यांना हा विषय आवडीचा वाटेल.

प्रस्तावना :

इतिहास विषयातील उच्च स्तरीय संकल्पना शिकविताना इतिहास शिक्षकांना येणाऱ्या अडचणी, येणाऱ्या मर्यादा दूर करण्यासाठी संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रमाचा उपयोग होईल. इ. 8 वीच्या इतिहास विषयाच्या पाठ्यपुस्तकातील सविनय कायदेभंग या घटकाची व्याप्ती पुढील इयत्तांमध्ये वाढत जाते. त्यामुळे या घटकांमधील असणाऱ्या संबोधांचे आकलन विद्यार्थ्यांना योग्य झाल्यास पुढील इयत्तांमध्ये याचा फायदा होईल. या उच्च स्तरीय व अमूर्त संकल्पना संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रमाद्वारे संशोधकाद्वारे मूर्त स्वरूप देण्याचा प्रयत्न केला जाऊ शकतो. या अनुदेशन कार्यक्रमाद्वारे अध्यापन केल्यास विद्यार्थ्यांच्या संपादनावर सकारात्मक परिणाम घडून येईल असे संशोधकास वाटते. म्हणून प्रस्तुत संशोधनात संशोधकाने " इयत्ता 8 वी च्या इतिहास विषयाच्या पाठ्यपुस्तकातील सविनय कायदेभंग या घटकावर आधारित संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रमाची निर्माती व परिणाम कारकतेचा अभ्यास." ही संशोधने समस्या घेतली आहे.

संशोधनाचे महत्त्व—

अध्ययनात संगणक हे स्वयं अध्ययनाचे एक प्रभावी माध्यम म्हणून संगणकाचा उपयोग विद्यार्थ्यांना होत आहे. तर शिक्षकांना शिक्षक-विद्यार्थी आंतरक्रिया वाढविण्याची संधी निर्माण केली जाते. शैक्षणिक तंत्रज्ञानाचा वापर करून दिले जाणारे शिक्षण हे समजण्यास सोपे, दिर्घकाळ परिणामकारक ठरणारे असे आहे. इतिहास विषयातील उच्च स्तरीय संकल्पना शिकविताना इतिहास शिक्षकांना येणाऱ्या अडचणी दूर करण्यासाठी संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रमाचा उपयोग होईल. इ. 8 वीच्या इतिहास विषयाचे पाठ्यपुस्तकातील सविनय कायदेभंग या घटकाची व्याप्ती पुढील इयत्तांमध्ये वाढत जाते. त्यामुळे उच्च प्राथमिक स्तरावरच या संकल्पनांचे आकलन विद्यार्थ्यांना झाल्यास पुढील इयत्तांमध्ये याचा फायदा होईल.

3 कार्यात्मक व्याख्या—

- 1) इयत्ता 8 वी:- "उच्च प्राथमिक स्तरावर इयत्ता 7 वी नंतर 9 वी च्या आधी येणारी इयत्ता म्हणजे 8 वी होय.
- 2) इतिहास- भूतकालीन स्मरणीय घटना व घडामोडींचा अभ्यास म्हणजे इतिहास होय.
- 3) संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रम - प्रत्यक्ष अध्यापन कार्यासाठी संगणकाला पॉवर पॉईंट प्रेझेंटेशनचा प्रभावी वापर करून तयार केलेला कार्यक्रम म्हणजे संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रम होय.
- 4) परिणामकारकता- संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रम व पारंपारिक पद्धतीने अध्यापनानंतर विद्यार्थ्यांच्या इतिहास विषयातील संपादनातील तुलनात्मक फरक म्हणजेच परिणामकारकता होय.

4 संशोधनाची उद्दिष्टे:-

- 1) इयत्ता 8 वी च्या इतिहास विषयाच्या पाठयपुस्तकातील "सविनय कायदेभंग" या घटकातील संबोधांचा शोध घेणे.
- 2) इयत्ता 8 वी च्या इतिहास विषयाच्या पाठयपुस्तकातील संकल्पनांवर संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रमाची निर्मिती करणे.
- 3) इयत्ता 8 वी च्या इतिहास विषयाच्या पाठयपुस्तकातील "सविनय कायदेभंग" या घटकातील संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रमाची परिणामकारकता तपासणे.

5 गृहितके-

- 1) इतिहास अध्यापनासाठी पारंपारिक पद्धती व्यतिरीक्त इतर अध्यापन पद्धती वापरतात.
- 2) इतिहास विषयातील नवनवीन तंत्रज्ञानाचा उपयोग केल्यास विद्यार्थ्यांची संपादन क्षमता वाढण्याची शक्यता आहे.

6 संशोधनाची परिकल्पना-

1) संशोधन परिकल्पना-

इयत्ता 8 वी च्या विद्यार्थ्यांना "सविनय कायदेभंग" या घटकाचे संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रमाद्वारे अध्यापन केले असता त्यांच्या संकल्पना संपादन पातळीत वाढ होईल.

2) शून्य परिकल्पना-

संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रमाद्वारे विद्यार्थ्यांना अध्यापन केले असता विद्यार्थ्यांच्या संकल्पना संपादन पातळीत कोणताही फरक आढळणार नाही.

7 संशोधनाची व्याप्ती, मर्यादा व परिमर्यादा-

व्याप्ती-

- 1) प्रस्तुत संशोधन महाराष्ट्र राज्यातील इयत्ता 8 वी चा वर्ग असलेल्या मराठी माध्यमांच्या सर्व शाळांशी संबंधित आहे.
- 2) प्रस्तुत संशोधन हे इयत्ता 8 वी च्या इतिहास विषयाशी संबंधित आहे.

- 1) सदर संशोधन इयत्ता 8 वी च्या इतिहास विषयातील "सविनय कायदेभंग" या घटकांमधील संकल्पनांपुरतेच मर्यादित आहे.

मर्यादा :-

1. सदर संशोधन इयत्ता 8 वी च्या इतिहास विषयातील "सविनय कायदेभंग" या घटकांमधील संबोधांपुरतेच मर्यादित आहे.
2. सदर संशोधन इयत्ता 8 वी च्या इतिहास विषयापुरतेच मर्यादित आहे.
3. सदर संशोधनासाठी हुतात्मा राजगुरु विद्यालय या शाळेतील इयत्ता 8 वी च्या वर्गातील 80 विद्यार्थ्यांपुरतेच मर्यादित आहे.

4. परिमर्यादा:-

- 1) सदर संशोधनातील निष्कर्ष हे संपादन चाचणीच्या आलेल्या निष्कर्षांपुरतेच मर्यादित राहतील.

8 संशोधन समस्येशी संबंधित चले-

- 1) स्वाश्रयी चल- सदर संशोधन हे पारंपारिक पद्धतीने अध्यापन संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रमाद्वारे अध्यापन स्वाश्रयी चल आहे.
- 2) आश्रयी चल- सदर संशोधन पारंपारिक पद्धतीने अध्यापन व संगणक सहाय्यित अनुदेशन अध्यापन यामुळे विद्यार्थ्यांचे संपादन गुण हे आश्रयी चल आहे.

9 नमुना निवड प्रक्रिया-

जनसंख्या- प्रस्तुत संशोधनात महाराष्ट्रातील इयत्ता 8 वी च्या मराठी माध्यमांच्या वर्गातील सर्व विद्यार्थ्यांचा जनसंख्येत समावेश

केला आहे.

न्यादर्श- प्रस्तुत संशोधनात संशोधकाने प्रासंगिक पद्धतीने हुतात्मा राजगुरु विद्यालय पुणे या शाळेतील इयत्ता 8 वी च्या 80 विद्यार्थ्यांची निवड केलेली आहे.

10 महिती संकलनाची साधने – संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रमाच्या सहाय्याने प्रायोगिक गटाचे संपादन व पारंपारिक अध्यापन पद्धती वापरून नियंत्रित गटाचे संपादन याची तुलना करावयाची होती म्हणून संशोधकाने सविनय कायदेभंग या घटकावर संपादन चाचणी तयार केली व प्रतिक्रिया शोधिका या दोन्हीचा वापर केला.

11 संशोधनासाठी निवडलेली संशोधन पद्धती-

संशोधकाने प्रायोगिक संशोधन पद्धतीची निवड केली व समानगट पूर्वचाचणी –उत्तरचाचणी अभिकल्पाची निवड केली. माहिती विश्लेषणाची संख्याशास्त्रिय साधने

1 मध्यमान, 2 प्रमाणविचलन 3 'टी' परिक्षका

12 संशोधनाचे निष्कर्ष-

- 1) पारंपारिक अध्यापन पद्धतीचा वापर केलेल्या नियंत्रित गटातील विद्यार्थ्यांचे संपादन मध्यमान 13.82 आहे. म्हणजेच विद्यार्थ्यांचे संपादन कमी आहे.
- 2) संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रमाद्वारे अध्यापन केलेल्या प्रायोगिक गटातील विद्यार्थ्यांचे संपादन मध्यमान 19.7 आहे. म्हणजेच विद्यार्थ्यांचे संपादन चांगले आहे.
- 3) पारंपारिक अध्यापन पद्धतीने संपादन मध्यमान 13.82 व संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रमाद्वारे संपादन मध्यमान 19.7 यांची तुलना केल्यास, संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रमाद्वारे अध्यापन केलेल्या गटातील विद्यार्थ्यांचे संपादन मध्यमान जास्त असल्याचे आढळले म्हणजे संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रमाद्वारे अध्यापन जास्त प्रभावी होते.
- 4) परिकल्पनेचे परिक्षण केल्यावर असे आढळले की, संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रमाद्वारे अध्यापन केलेल्या प्रायोगिक गटातील विद्यार्थ्यांचे संपादन हे नियंत्रित गटाच्या विद्यार्थ्यांपेक्षा जास्त आहे. सदर परिकल्पनेतील दोन्ही गटाच्या विद्यार्थ्यांचे प्राप्त 't' मुल्य 7 हे 0.05 सार्थकता स्तरावरील 't' मुल्य 2.71 पेक्षा जास्त आहे. म्हणून संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रम प्रभावी आहे.

13 ठळक निष्कर्ष-

- 1) संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रमाद्वारे अध्यापन प्रभावी होते.
- 2) संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रमांमुळे विद्यार्थ्यांच्या संकल्पना पातळीत वाढ होते.
- 3) संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रमाद्वारे विद्यार्थ्यांना अमूर्त संकल्पना समजतात.

14 शिफारशी

- 1) उच्च प्राथमिक स्तरावर इतिहास विषयाच्या प्रभावी अध्यापनासाठी शिक्षकांनी संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रम विकसित करावे.
- 2) इतर विषयांच्या अध्यापनासाठी शिक्षकांनी संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रमाचा वापर करावा.

15 पुढील संशोधनासाठी विषय-

- 1) उच्च प्राथमिक स्तरावरील इतिहास विषयातील विविध घटकांवर संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रम तयार करणे व त्याची परिणामकारकता तपासणे.
- 2) प्राथमिक, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक स्तरावरील विविध विषयांच्या अध्यापनासाठी संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रम तयार करणे.
- 3) एम्.एस्.पॉवरपॉईंट व्यतिरीक्त इतर सॉफ्टवेअरच्या सहाय्याने संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रम तयार करणे व त्याचा प्रस्तुत संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रमाशी तुलनात्मक अभ्यास करणे.

संदर्भसूची

- 1) भिंताडे वि.रा. (2004). शैक्षणिक संशोधन पद्धती, पुणे: नुतन प्रकाशन
- 2) चव्हाण दिपक व मुळे संदिप.(2010) शैक्षणिक संशोधन आराखडा (प्रथमावृत्ती), नाशिक: इनसाईट पब्लिकेशन.
- 3) चव्हाण किशोर.(2008) महिती संप्रेषण तंत्रज्ञान, नाशिक: श्रीराज एंटरप्रायझेस
- 4) चव्हाण किशोर. (2009). शिक्षणातील मर्मदृष्टी, बाम राजश्री, ICT तील संशोधने आणि शिक्षक शिक्षण.
- 5) मोरे लता,(2010).शिक्षणाचे मानसशास्त्रीय अधिष्ठान नागपूर: पिंपळापुरे अॅण्ड कं. पब्लिशर्स.(पान नं. 132)

- 6) नागमोती पंकज. (2008). अनुदेशन प्रणाली, नाशिक: ग्रिष्मा प्रकाशन.
- 7) पंडित ब.बी. (2005). शिक्षणातील संशोधन, पुणे: नित्यनुतन प्रकाशन.
- 9) रणसुरे विलास.(2005) इतिहास आशययुक्त अध्यापन पद्धती आणि अध्यापन शास्त्रीय विश्लेषण, मिरज: संघमित्रा प्रकाशन.

पी.एच.डी स्तरावरील संशोधन

- 1)Kumar A. (1981), An experimental study of the relative effectiveness of their methods of instructions i.e. experimental method programmed learning method & multimedia method in science Education.
- 2)Rose Anthony Stella (1992), Effectiveness of CAI with special reference to under achievers Bharatidasan University.
- 3)Inamdar R.N (2007-2008), To Study the Effectiveness of computer assisted instruction programme for teaching Geography to 7th std. students

एम.फिल. स्तरावरील संशोधन

- 1)Jeyamani P.(1991), Effectiveness of the simulation made of teaching through computer assisted instruction CAI (M.Phil)Ed.Avinashilingam instuction for home science higer Ed. For woman.
- 2)देसले सुनिल, (2006-2009), शिक्षक प्रशिक्षक अभ्यासक्रमातील शैक्षणिक संख्याशास्त्राच्या अध्यापनासाठी संगणक सहाय्यित अनुदेशन कार्यक्रम निर्मिती व परिणामकारकतेचा अभ्यास.
- 3)गिनगिने अशोक,(2007), इ. 9 वी ला विज्ञान विषय संगणक सहाय्यित अनुदेशन प्रणालीने अध्यापन करुन त्याची परिणामकारकता अभ्यासणे.

Publish Research Article International Level Multidisciplinary Research Journal For All Subjects

Dear Sir/Mam,

We invite unpublished Research Paper, Summary of Research Project, Theses, Books and Book Review for publication, you will be pleased to know that our journals are

Associated and Indexed, India

- * International Scientific Journal Consortium
- * OPEN J-GATE

Associated and Indexed, USA

- EBSCO
- Index Copernicus
- Publication Index
- Academic Journal Database
- Contemporary Research Index
- Academic Paper Database
- Digital Journals Database
- Current Index to Scholarly Journals
- Elite Scientific Journal Archive
- Directory Of Academic Resources
- Scholar Journal Index
- Recent Science Index
- Scientific Resources Database
- Directory Of Research Journal Indexing

Golden Research Thoughts
258/34 Raviwar Peth Solapur-413005, Maharashtra
Contact-9595359435
E-Mail-ayisrj@yahoo.in/ayisrj2011@gmail.com
Website : www.aygrt.isrj.net